

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan opintotukilain opintolainan valtioneuvoston päätöksen mukaisesti muutettavaksi siten, että opintolainan valtioneuvoston päätöksen mukaisesti hakevan opiskelijan luottotiedot tutkittaisiin ennen takauksen myöntämistä. Opintolainan korkojen pääomittamista koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että lainansaaja maksaisi osan korosta jo opiskeluaikana ja opintolainan erääntynyt korko lisättäisiin pääomaan vielä opintotuen saantilukukautta välittömästi seuraavan lukukauden aikana. Opintolainan korkoavustusta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että korkoavustuksen myöntämisperusteena olisi vain lainansaajan heikentynyt maksukyky, jonka syitä ei erikseen selvitetäisi. Korkoavustusta myönnettäessä otettaisiin huomioon lainansaajan keskimääräiset veronalaiset tulot koron erääntymiskuukautta edeltävän neljän kuukauden aikana. Korkoavustuksena voitaisiin maksaa enintään viiden vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot. Kumotun opintotukilain mukaisen opintolainan palvelusaikana erääntyvät korot ehdotetaan maksettavaksi sotilasavustuslain mukaisena sotilasavustuksena. Lisäksi

opintotukilain puolisoa koskevia määrittelyjä ehdotetaan selkiytettäväksi.

Ehdotettu opintotukilain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002. Luottotiedot tarkistettaisiin kuitenkin ensimmäisen kerran lukuvuodelle 2002—2003 valtioneuvoston päätöksen mukaisesti hakevilta opiskelijoilta. Kumotun opintotukilain korkoavustusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin vielä kyseisen lain nojalla myönnettyjen lainojen maaliskuussa 2002 erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin ja opintotukilain uusia korkoavustussäännöksiä sovellettaisiin kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen opintolainojen osalta siten ensimmäisen kerran syyskuussa 2002 erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin. Opiskelijan tulisi maksaa opiskeluaikana osa opintolainan koroista ensimmäisen kerran lukuvuodelle 2003—2004 myönnettävien opintolainojen osalta. Ehdotettu sotilasavustuslain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002. Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1. Nykytila.....	3
1.1. Takausvastuun perusteella valtion maksettaviksi tulevien opintolainojen määrän kasvu 3	3
1.2. Lainsäädäntö ja käytäntö	3
Opintolainan valtiontakausta koskevat säännökset.....	3
Opintolainan korkoavustusta sekä sotilasavustusta koskevat säännökset ja menettely....	4
Opintolainan korkojen pääomitus koskevat säännökset ja käytäntö.....	6
Opintotukilain aviopuolisoa ja vanhempia koskevat säännökset.....	6
1.3. Nykytilan arviointi.....	6
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	7
2.1. Yleistä.....	7
2.2. Maksuhäiriöiden merkitys opintolainan valtiontakausta myönnettäessä.....	8
2.3. Opintolainan korkojen pääomitus	8
2.4. Uudet korkoavustussäännökset.....	9
2.5. Puolisoa ja vanhempia koskevat määritelmät	9
3. Esityksen vaikutukset	9
3.1. Valtiontaloudelliset vaikutukset.....	9
3.2. Vaikutukset opintotuen ratkaisutoimintaan.....	11
3.3. Vaikutukset opintolainansaajien talouteen.....	11
4. Asian valmistelu.....	11
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1. Lakiehdotusten perustelut	12
1.1. Opintotukilaki.....	12
1.2. Sotilasavustuslaki	16
2. Voimaantulo	16
LAKIEHDOTUKSET.....	17
opintotukilain muuttamisesta	17
sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta.....	21
LIITE	22
RINNAKKAISTEKSTIT.....	22
opintotukilain muuttamisesta	22
sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta.....	30

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Takausvastuun perusteella valtion maksettaviksi tulevien opintolainojen määrän kasvu

Takausvastuun perusteella valtion maksettaviksi tulevien opintolainojen määrä on pysynyt korkeana 1990-luvun alkuvuosista asti. Määrä ei ole alentunut opintotukiudistuksen voimaantulon jälkeen, vaikka sekä opintolainan osuus opintotuesta että vuosittain nostettavien opintolainojen määrä ovat alentuneet. Takausvastuun olivat 142,3 miljoonaa markkaa (23,9 miljoonaa euroa) vuonna 1999 ja 144,8 miljoonaa markkaa (24,4 miljoonaa euroa) vuonna 2000. 1980-luvulla takaajan maksettaviksi vuosittain tulevien lainojen määrä oli noin 20 miljoonaa markkaa (3,4 miljoonaa euroa). Kansaneläkelaitoksen perittävänä oleva opintolainakanta oli vuoden 2000 lopussa 907 miljoonaa markkaa (152,5 miljoonaa euroa) ja perittävien saatavien lukumäärä oli 42 145. Vastaavat luvut olivat vuoden 1994 lopussa 399,7 miljoonaa markkaa (57,5 miljoonaa euroa) ja 22 512 saatavaa.

Viime vuosina yhä suurempi määrä takaajan maksettaviksi tulevista lainoista on ollut voimassa olevan opintotukilain (65/1994) mukaisia markkinaehtoisia opintolainoja. Viime vuosikymmenen aikana voitiin vielä olettaa kasvun olevan tilapäistä ja aiheutuvan pankkikriisistä ja taloudellisen taantumien aikana heikentyneestä työllisyystilanteesta. Keinoja, joilla takaajan maksettaviksi tulevien opintolainojen määrää voitaisiin vähentää, on useaan otteeseen selvitetty opetusministeriön, Kansaneläkelaitoksen ja pankkien yhteistyönä. Ilmiön syiden selvittämistä on vaikeuttanut se, ettei ole saatavana yksityiskohtaista tietoa syistä, jotka johtavat opintolainan hoitamatta

jättämiseen ja päätymiseen takaajan maksettavaksi. On arvioitavissa, että nuorten yleinen suhtautuminen raha-asioiden hoitamiseen on muuttunut. Lisäksi taloudellisia asioita koskevan tiedon taso näyttää osalla opintolainan saajista olevan varsin heikko.

1.2. Lainsäädäntö ja käytäntö

Opintolainan valtioneuvoston päätökset

Opintotukilain 15 §:n mukaan valtioneuvoston päätöksellä voidaan myöntää pääsääntöisesti henkilölle, joka saa opintotukilain mukaista opintorahaa tai aikuisopintorahaa taikka aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea. Lapsilisään oikeutettu muualla kuin vanhempiensa luona asuva ja muussa oppilaitoksessa kuin lukiossa opiskeleva voi kuitenkin saada valtioneuvoston päätöksellä, jos hän omien tai vanhempiensa tulojen vuoksi olisi oikeutettu opintorahaan. Samoin muualla kuin vanhempiensa luona asuva 18—19-vuotias opiskelija, joka opiskelee muussa oppilaitoksessa kuin korkeakoulussa tai lukiossa, on oikeutettu opintolainan valtioneuvoston päätöksellä, vaikkei hän vanhempiensa tulojen perusteella olisi oikeutettu opintorahaan. Lisäksi opiskelija, joka ei opiskelusta maksettavan palkan, päivärahaman, toimeentulon turvaamiseen tarkoitetun apurahan tai muun opintorahaa vastaavan tuen vuoksi saa opintorahaa, on oikeutettu opintolainan valtioneuvoston päätöksellä.

Opintolainan valtioneuvoston päätöksellä ei myönnetä henkilölle, joka on suorittamassa vapausrangaistusta. Valtioneuvoston päätöksellä ei myönnetä myöskään henkilölle, jonka opintolainan on takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä, ellei Kansaneläkelaitos erityisestä syystä toisin

määrää. Opintolainan valtiontakausta myönnettäessä hakijan maksukäyttäytymistä ei tutkita eikä mahdollisilla maksuhäiriömerkinnöillä ole vaikutusta takauksen myöntämiseen. Luottolaitokset sen sijaan kiinnittävät huomiota asiakkaidensa takaisinmaksukykyyn ja maksukäyttäytymisen rikkeettömyyteen. Yleinen käytäntö pankeissa on, että maksuhäiriöiselle opiskelijalle ei myönnetä opintolainaa. Pankit soveltavat tietyissä tilanteissa myös opetusministeriön pankeille syyskuussa 1996 antamaa ohjetta. Sen mukaisesti opintolainaa tulisi myöntää maksuhäiriöstä huolimatta, jos häiriö on ollut määrältään vähäinen, yksittäinen tai siitä on kulunut kohtuullisen pitkä aika taikka maksuhäiriö on johtunut takausvastuusta tai sen taustalla on yritystoiminnasta aiheutunut velka. Siitä, kuinka monelle opiskelijalle opintolainaa ei maksuhäiriöiden vuoksi pankeissa myönnetä, ei ole saatavissa tietoa. Opintolainan valtiontakauksen määrästä säädetään opintotukilain 16 §:ssä. Sen mukaan takauksen määrä tukikuukautta kohden on alle 18-vuotiaalla 160 euroa, 18 vuotta täyttäneellä 220 euroa, aikuisopintorahan tai aikuiskoulutustuen saajalla 310 euroa ja ulkomailla opiskelevalla 360 euroa. Opintotuki myönnetään koko opiskeluaajaksi. Takauspäätös tulostetaan opiskelijalle lainan hakemista varten vuodeksi kerrallaan.

Opintolainan korkoavustusta sekä sotilasavustusta koskevat säännökset ja menettely

Kumotun opintotukilain (28/1972) mukaisten opintolainojen, jäljempänä korkotukilainojen, erääntyneet korot voidaan mainitun lain 7 §:n 3 momentin nojalla maksaa ilman takaisinmaksuvelvollisuutta työttömyyden, äitiys- tai vanhempainrahan saamisen sekä varusmies- tai siviilipalveluksessa olemisen perusteella. Opintotukilain sekä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/1992) mukaisten opintolainojen, jäljempänä markkinaehtoisten lainojen, erääntyneet korot voidaan opintotukilain 16 a §:n nojalla

maksaa ilman takaisinmaksuvelvollisuutta työttömyyden sekä äitiys- tai vanhempainrahan saamisen perusteella. Työttömyyden perusteella maksettaviin korkoavustuksiin sovelletaan sekä korkotukilainojen että markkinaehtoisten lainojen osalta vuonna 1996 annettua valtioneuvoston päätöstä opintolainan koron maksamisesta valtion varoista työttömyyden perusteella (33/1996), jäljempänä valtioneuvoston päätöstä.

Työttömän henkilön korkotukilainan korot maksetaan valtion varoista, jos hakija on ollut koronmaksukuukautta välittömästi edeltävän neljän kalenterikuukauden tarkastelujakson aikana vähintään 60 työpäivää työttömänä työnhakijana, työllisyyskoulutuksessa taikka työmarkkinatuen saajana. Korkotukilainoissa sovellettava tarkastelujakso on siten 1.11.—28.2. maaliskuussa erääntyvien korkojen osalta ja 1.5.—31.8. syyskuussa erääntyvien korkojen osalta. Lisäksi edellytetään, että hakija on päättänyt opintonsa ja suorittanut tutkinnon. *Työttömän henkilön* markkinaehtoisen opintolainan korot maksetaan valtion varoista, jos hakija on ollut neljän kuukauden tarkastelujakson aikana vähintään 60 työpäivää työttömänä työnhakijana, työllisyyskoulutuksessa tai työmarkkinatuen saajana. Markkinaehtoisissa lainoissa tarkastelujakso on neljän kuukauden yhdenjaksoinen aika, joka päättyy säännöllistä koron maksupäivää edeltävän kalenterikuukauden viidentenätoista päivänä. Tämä tarkastelujakso on siten 16.1.—15.5. kesäkuussa erääntyvien korkojen osalta ja 16.7.—15.11. joulukuussa erääntyvien korkojen osalta. Lisäksi edellytetään, että hakija on päättänyt opintonsa. Työttömyyteen rinnastetaan 60 päivää laskettaessa aika, jona hakija on ollut suorittamassa asevelvollisuutta taikka saanut äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, jos hän on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi heti asevelvollisuuden päättymisen taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden jälkeen. Korkoavustuksen myöntäminen työttömälle henkilölle edellyttää lisäksi, että hakijalla on mainitun tarkastelujakson aikana veronalaista tuloa työttömyysturva mukaan lukien keskimäärin enintään 4 600 markkaa

kuukaudessa. Tulorajaa korotetaan hakijan huollettavana olevien lasten lukumäärän perusteella korkeintaan 5 850 markkaan.

Äitiys- tai vanhempainrahaa saavan henkilön korkotukilainan korot maksetaan valtion varoista, jos hakija on koron erääntymiskuukauden aikana ollut oikeutettu äitiys- tai vanhempainrahaan, jota suoritetaan vähintään 24 arkipäivältä. Lisäksi hakijan opintolainoista jonkun on oltava korkotuen piirissä sen puolivuotiskauden aikana, jolta korko erääntyy. Toisin sanoen hakija opiskelee edelleen taikka hänen opintojensa päättymisestä on kulunut niin vähän aikaa, että lainalle maksetaan vielä korkotukea. Markkinaehtoisen lainan korot maksetaan äitiys- ja vanhempainrahan saamisen perusteella, jos hakija on koron erääntymispäivää edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut äitiys- tai vanhempainrahaa vähintään 50 arkipäivältä. Lisäksi edellytetään, että hakija ei ole saanut opintotukea tai aikuiskoulutustukea koron säännölliseen maksupäivään päättyvän lukukauden aikana ja että opintorahan, aikuisopintorahan, aikuiskoulutustuen tai asumislisän viimeisimmästä maksukuukaudesta ei ole ennen koronmaksukuukauden alkamista kulunut enempää kuin 12 kuukautta.

Asevelvollisen korkotukilainan korot maksetaan valtion varoista kumotun opintotukilain mukaisena korkoavustuksena, jos hakija on ollut varusmies-, siviili- tai vapaaehtoisessa palveluksessa koron erääntymiskuukauden aikana. Markkinaehtoisten lainojen korot maksetaan valtion varoista korkoavustuksen sijaan sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena, jos korot erääntyvät palvelusaikana tai sellaisen kalenterikuukauden aikana, jolloin lainansaajan palvelu päättyy. Sotilasavustusta ei kuitenkaan makseta, jos opintolainan korot lisätään lainapääomaan opintotukilain 34 §:n nojalla. Sotilasavustukseen vaikuttavat lisäksi kaikki palvelusaikana käytettävissä olevat tosiasialliset tulot.

Opintolainan korot maksetaan korkoavustuksena lainansaajan hakemuksesta. Kansaneläkelaitos on antanut opintotukilain 16 a §:n 3 momentin nojalla

hakumenettelystä tarkemmat ohjeet, jotka osin vastaavat työttömyyden perusteella myönnettävän korkoavustuksen hakumenettelyä koskevia valtioneuvoston päätöksen säännöksiä.

Korkoavustus voidaan maksaa suoraan lainan myöntäneelle pankille taikka hakijan tilille. Kun korkoavustus haetaan maksettavaksi hakijan tilille, hakemus on toimitettava Kansaneläkelaitokselle korkotukilainojen maaliskuun korkojen osalta viimeistään 31 päivänä toukokuuta ja syyskuun korkojen osalta viimeistään 30 päivänä marraskuuta. Markkinaehtoisten lainojen kesäkuun korkojen osalta hakemus on toimitettava Kansaneläkelaitokselle viimeistään 15 päivänä elokuuta ja joulukuun korkojen osalta viimeistään 15 päivänä helmikuuta. Ennen hakemuksen jättämistä hakijan on maksettava erääntyneet korot pankille ja liitettävä hakemukseen suoraveloitusselitys tai alkuperäinen korkokuitti.

Kun korkoavustus haetaan maksettavaksi suoraan pankille, hakemuksen on oltava perillä Kansaneläkelaitoksessa korkotukilainojen maaliskuun korkojen osalta viimeistään 20 päivänä maaliskuuta ja syyskuun korkojen osalta viimeistään 20 päivänä syyskuuta. Markkinaehtoisten lainojen kesäkuun korkojen osalta hakemus on jätettävä Kansaneläkelaitokselle viimeistään 5 päivänä kesäkuuta ja joulukuun korkojen osalta 5 päivänä joulukuuta. Korot voidaan maksaa suoraan lainan myöntäneelle pankille myös edellä selostettujen pidempien määräaikojen puitteissa, mutta tällöin lainansaaja maksaa itse pankin perimän viivästyskoron. Jos lainansaaja on sopinut luotonantajan kanssa korkojen kuukausittaisesta maksusta, suoraan pankille voidaan maksaa vain puolivuotiskauden viimeinen maksuerä. Muut erät maksetaan hakijan tilille.

Vuonna 2000 korkoavustusta maksettiin 21 723 henkilölle yhteensä 18,3 miljoonaa markkaa (3,1 miljoonaa euroa). Sekä korkoavustuksen saajien että korkoavustusmenojen määrä on laskenut vuodesta 1996 lähtien, jolloin korkoavustusta myönnettiin yli 31 000 henkilölle yhteensä 34,9 miljoonaa markkaa (5,9 miljoonaa euroa). Lähes 80 prosenttia

korkeavastuksista myönnetään työttömyyden perusteella ja kolme neljäsosaa markkinaehtoisille lainoille. Korkotukilainoille myönnettävien korkeavastusten osuus kaikista korkeavastuksista laskee tasaisesti. Viimeiset korkotukilainat myönnettiin lukuvuodeksi 1993—1994.

Opintolainan korkojen pääomitusta koskevat säännökset ja käytäntö

Opintotukilain 34 §:n mukaan opintolainan valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain opintotukeen oikeuttavien lukukausien aikana opintolainaan opintovuoden aikana erääntyvät korot. Tämä niin sanottu korkojen pääomitus tarkoittaa sitä, että opiskelija ei voi maksaa opintotukea saadessaan opintolainan korkoja itse vaan pankki lisää ne automaattisesti lainan pääomaan. Kun korot lisätään lainan pääomaan, opiskelija voi kuitenkin halutessaan lyhentää lainapääomaa korkoa vastaavalla määrällä. Niinä lukukausina, joina lainansaaja ei saa opintotukea, hän maksaa erääntyneet korot itse.

Opintotukilain aviopuolisoa ja vanhempia koskevat säännökset

Opintotukilaisissa on useita opiskelijan aviopuolisoa koskevia säännöksiä. Opintotuen asumislisää koskevan 14 §:n 1 momentin mukaan asumislisään ei ole oikeutettu opiskelija, joka asuu samassa asunnossa oman tai aviopuolisensa lapsen kanssa tai joka asuu aviopuolisensa omistamassa asunnossa. Pykälän 2 momentin mukaan aviopuoliso on rinnastetaan henkilö, jonka kanssa opiskelija elää avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Lain 19 a §:ssä säädetään aviopuolison tulojen huomioon ottamisesta asumislisää myönnettäessä. Sen mukaan opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen asumislisään, jos hänen aviopuolisensa tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 90 000 markkaa (15 200 euroa) vuodessa. Lain 22 §:ssä säädetään aviopuolison tulojen

huomioimisesta viimeksi toimitetun verotuksen perusteella. Asumislisään tuloharkinnassa opiskelijan aviopuoliso on rinnastettu henkilö, jonka kanssa opiskelija elää avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Opintotukilain lisäksi myös opintotukiasetuksen (260/1994) säännöksissä viitataan opiskelijan aviopuoliso. Opintotuen tarkistamista koskevassa 20 §:ssä viitataan opiskelijan aviopuoliso on myös aviopuoliso on myös rinnastettu henkilö, jonka kanssa opiskelija elää avioliitonomaisissa olosuhteissa. Opiskelijan vanhempia koskevassa 25 §:n 2 momentissa viitataan opiskelijan vanhemman aviopuoliso, mutta vanhemman aviopuoliso ei ole tarkoitettu rinnastaa henkilöä, jonka kanssa opiskelijan vanhempi elää avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Opiskelijan vanhemmista säädetään lähinnä opintotukilain 19 §:ssä, joka koskee vanhempien tulojen huomioon ottamista opintotukea myönnettäessä. Pykälän mukaan muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintotukia myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias ja asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen. Opiskelijan vanhemmat on määritelty opintotukiasetuksen 25 §:n 1 momentissa, jonka mukaan hakijan vanhempina pidetään hakijan omia tai ottovanhempia. Pykälän 2 momentin mukaan alle 18-vuotiaan opintotuen hakijan vanhempina pidetään myös tämän vanhemman uutta aviopuolisoa, jos hakija on vanhempansa ja tämän uuden aviopuolison yhteisessä kodissa huollettavana.

1.3. Nykytilan arviointi

Takaajan kannalta on harvoin tarkoituksenmukaista myöntää takaus henkilölle, jonka alttius lainanhoito-ongelmiin on suuri. Opintolainan valtiontakaus kuitenkin myönnetään opiskelijan maksuhäiriöistä riippumatta. Maksuhäiriöiden huomioon ottaminen on vain lainan myöntäjän harkinnassa, mikä

saattaa asettaa eri pankkiryhmien asiakkaat keskenään epätasa-arvoiseen asemaan. Pankkien käytännöistä ja opiskelijoiden maksuhäiriöitä koskevan opetusministeriön ohjeen noudattamisesta ei ole saatavissa tutkimustietoa.

1980-luvun alussa kehitetty korkoavustusjärjestelmä, joka kehitettiin lähinnä takaajan maksettaviksi tulevien opintolainojen vähentämiseksi, ei toimi nykytilanteessa tehokkaasti. Kumotun opintotukilain ja opintotukilain korkoavustusta ja sen edellytyksiä koskevat säännökset ovat monimutkaisia ja epäyhtenäisiä. Samassa elämäntilanteessa olevien korkoavustukseen sovelletaan osin eri säännöksiä riippuen siitä, onko heillä korkotukilainaa vai markkinaehtoista opintolainaa. Korkoavustuksen myöntämisen edellytykset johtavat usein epätarkoituksenmukaiseen korkoavustuksen ulkopuolelle jäämiseen tilanteessa, jossa korkoavustuksen maksaminen voisi estää koko lainan joutumisen valtion takaajana maksettavaksi.

Korkoavustuksen edellytykset ovat ongelmallisia esimerkiksi silloin, kun lainansaaja on siirtynyt työttömyysturvan piiristä äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan taikka sairauspäivärahan saajaksi. Tällöin korkoavustusta ei voida maksaa, jos työttömyysaikaa ei ole kertynyt tarkasteluajalla kyllä riittävästi. Tällaisen henkilön opintolainan korkoja ei opintotukilain perusteella voida maksaa äitiys- tai vanhempainrahan saamisen perusteella, jos opintojen päättymisestä on ennen koronmaksukauden alkamista kulunut enemmän kuin 12 kuukautta. Asevelvollisuusajana erääntyvät korot sen sijaan maksetaan palvelukseen astumisen ajankohdasta riippumatta.

Äitiys- ja vanhempainrahakausi oikeuttaa korkoavustukseen vain silloin, kun opinnot ovat hiljattain päättyneet. Perhevapaisiin voi liittyä toimeentulovaikeuksia kuitenkin myöhemminkin opintojen päättymisen jälkeen. Samoin sairauspäivärahan tai lasten kotihoidon tuen saamisen perusteella ei voi saada korkoavustusta, vaikka tulot olisivat hyvinkin pienet.

Opintotukilain mukaisten markkinaehtoisten

opintolainojen korot pääomitetaan opintotukilain 34 §:n nojalla vain niinä lukukausina, joina opiskelija saa opintotukea. Välittömästi opintojen päättymisen jälkeiset toimeentulovaikeudet ovat kuitenkin yleisiä ja usein jo ensimmäinen opintojen päättymisen jälkeen opiskelijan maksettavaksi tuleva korkoerä jää maksamatta. Jos korkoavustuksen myöntämisen edellytykset eivät täyty, saattaa jo ensimmäinen maksamatta jäänyt korkoerä aiheuttaa koko opintolainan päättymisen valtion maksettavaksi.

Koska markkinaehtoisen opintolainan korot pääomitetaan kokonaisuudessaan niinä lukukausina, joina lainansaaja saa opintotukea, opintolainasta ei tarvitse lainkaan huolehtia opiskeluaikana. Pääomituskäytäntö on voinut johtaa siihen, että kaikki opiskelijat eivät riittävästi miellä opintolainaa velaksi, joka on opintojen päätyttyä maksettava takaisin.

Opintotukilain ja opintotukiasetuksen opiskelijan aviopuolisoa koskevat määrittelyt ovat osin epäyhtenäisiä. Aviopuoliso on ainoastaan opintotukilain 14 §:ssä rinnastettu henkilö, jonka kanssa opiskelija elää avioliitonomaisissa olosuhteissa. Kuitenkin lain 19 a §:ssä opiskelijan aviopuolisolla tarkoitetaan myös opiskelijan avopuolisoa, mikä ei kuitenkaan käy selkeästi ilmi säännöksen sanamuodosta. Opintotukiasetuksen 25 §:ssä sen sijaan opiskelijan vanhemman aviopuolisolla ei tarkoiteta myös opiskelijan vanhemman avopuolisoa.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Yleistä

Esityksen ensisijaisena tavoitteena on vähentää valtion takaajana maksettavaksi tulevien opintolainojen määrää. Tähän tavoitteeseen voidaan päästä monin eri tavoin. Opintolainan luonnetta velkana voidaan korostaa muuttamalla opintolainan korkojen pääomittamista koskevia opintotukilain säännöksiä siten, että opiskelija maksaisi jo opiskeluaikana osan korosta itse. Valmistumisen jälkeisiä toimeentulovaikeuksia voidaan helpottaa

muuttamalla mainittuja säännöksiä siten, että opintolainan korot pääomittaisiin vielä yhden kerran opintojen päättymisen jälkeen. Opintolainan perusteetonta nostamista voidaan puolestaan vähentää sekä rajoittamalla valtiontakauksen myöntämistä opiskelijoille, joilla on maksuhäiriömerkintä, että rajoittamalla koko lukuvuoden lainan nostamista yhdessä erässä.

Opintolainojen hoitamatta jättäminen aiheutuu suurelta osin opintojen jälkeisistä toimeentulovaikeuksista, jotka liittyvät muun muassa huonoon työllistymiseen, perheen perustamiseen ja asunnon hankkimiseen. Tämän vuoksi pelkästään lainehtoihin liittyvillä toimenpiteillä ei voida vaikuttaa jo opintonsa päättäneiden lainanhoito-ongelmiin. Lainaehtojen kehittämisen lisäksi opintojen jälkeisiä tilapäisiä toimeentulovaikeuksia voidaan lieventää yksinkertaistamalla ja yhdenmukaistamalla korkoavustusta koskevia säännöksiä.

Lainsäädäntöä kehittämällä valtion takausvastuiden kehitykseen voidaan kuitenkin vaikuttaa varsin vähän. Lainsäädännöllisten muutosten lisäksi valtion takausvastuulle tulevien opintolainojen määrää voidaan pyrkiä vähentämään kehittämällä sekä pankkien että Kansaneläkelaitoksen opintolainoja koskevia käytäntöjä, lisäämällä ja selkeyttämällä opintolainoja koskevaa informaatiota sekä vaikuttamalla lainaa koskeviin mielikuviiin ja asenteisiin lähinnä käytännön talouskasvatusta kehittämällä. Ehdotuksista osa on luonteeltaan sellaisia, että niiden vaikutukset näkyvät vasta pidemmän ajan kuluessa.

2.2. Maksuhäiriöiden merkitys opintolainan valtiontakausta myönnettäessä

Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijalle, jolla on henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettuun luottotietorekisteriin rekisteröity maksuhäiriö, ei pääsääntöisesti myönnettäisi opintolainan valtiontakausta enää lukuvuodesta 2002—2003 lukien. Tarkoitus on, että luottotiedot tarkistettaisiin aina vuosittaisen takauspäätöksen tulostamisen yhteydessä. Lainan takaajan kannalta on tarkoituksenmukaista, että

takausta ei anneta lainkaan henkilölle, jonka aiempi maksukäyttäytyminen ennakoivaikeuksia lainan hoidossa. Kun luotonantajat joka tapauksessa kiinnittävät huomiota asiakkaidensa takaisinmaksukykyyn ja aiempiin maksuhäiriöihin, myös opiskelijan kannalta on tarkoituksenmukaista evätä opintolainan saaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa jo valtiontakausta myönnettäessä. Opiskelijan maksuhäiriön vaikutuksesta opintolainan saantiin olisi tarkoituksenmukaista säätää lailla, jolloin opiskelijat olisivat luotonantajasta riippumatta mahdollisimman yhdenvertaisessa asemassa opintolainan saannin suhteen. Jatkossa maksuhäiriöiden vuoksi ilman lainaa jääneistä opiskelijoista olisi myös saatavissa tilastotietoa.

Ehdotuksen mukaan valtiontakausta voitaisiin kuitenkin myöntää maksuhäiriöstä huolimatta, jos maksuhäiriö on yksittäinen, määrältään vähäinen ja sen rekisteröinnistä on kulunut kohtuullisen pitkä aika taikka jos merkinnän aiheuttanut velka on suoritettu taikka jos takauksen myöntämiselle on muuten erityisiä syitä. Jos opiskelija voi näin osoittaa muuttaneensa maksukäyttäytymistään, valtiontakausta voitaisiin toisin sanoen myöntää.

2.3. Opintolainan korkojen pääomitus

Esityksessä ehdotetaan, että markkinaehtoisten opintolainojen korot lisättäisiin lainan pääomaan vielä yhden kerran opintojen päättymisen jälkeen. Opintolainan korot pääomittaisiin siten niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena. Tällä voitaisiin välttää ne tilanteet, joissa jo valmistumisen jälkeisen koronmaksun laiminlyönti aiheuttaisi opintolainan siirtymisen takaajan maksettavaksi. Samoin jos opiskelija on keskeyttänyt opintonsa esimerkiksi pitkäaikaisen sairauden vuoksi, hänen opintolainansa korot pääomittaisiin vielä yhden kerran sellaisenakin lukukautena, jolta hän ei enää saa opintotukea. Jos opinnot ovat keskeytyneet vielä pidempään, lainansaaja voisi saada korkoavustusta mikäli

sen myöntöehdot täyttyvät. Lisäksi ehdotetaan, että markkinaehtoisen opintolainan saaja maksaisi jo opiskeluaikana osan korosta itse. Opintolainan erääntyvä korko päämitettäisiin vain siltä osin kuin korko ylittää yhden prosentin lainapääomasta. Lopun korosta lainansaaja maksaisi itse. Jos lainansaajan maksettavaksi tuleva koron määrä olisi vähemmän kuin 15 euroa, korko päämitettäisiin kuitenkin kokonaisuudessaan. Opintolainan koron osittainen pääomittaminen edellyttäisi luottolaitoksilta täysin uuden luottotyypin perustamista.

2.4. Uudet korkoavustussäännökset

Esityksessä ehdotetaan kumotun opintotukilain ja opintotukilain korkoavustusta koskevien säännösten yhdenmukaistamista ja yksinkertaistamista. Korkoavustusta koskevat säännökset olisivat kokonaisuudessaan opintotukilain 16 a ja 16 b:ssä, joiden nojalla maksettaisiin myös kumotun opintotukilain mukaisten lainojen korot. Muutoksen jälkeen ei enää sovellettaisi kumotun opintotukilain korkoavustusta koskevia säännöksiä. Asevelvollisen opintolainojen korot maksettaisiin aina sotilasavustuslain mukaisena sotilasavustuksena.

Korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi vain lainansaajan alhainen tulotaso ja se, että lainan korkoja ei pääomiteta opintotukilain 34 §:n nojalla. Korkoavustuksen saamisen edellytyksenä ei olisi enää opintojen päättyminen, joten korkoavustuksen voisi saada, jos opinnot ovat keskeytyneet pitkäksi ajaksi esimerkiksi sairauden tai perhevapaiden vuoksi. Samoin esimerkiksi työttömältä korkoavustuksen hakijalta ei enää edellytetä vähintään 60 työpäivän pituista työttömyyttä. Kun korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi vain lainansaajan alhaiset tulot, se kohdentuisi parhaiten niille lainansaajille, joiden opintolaina on tilapäisten toimeentulovaikeuksien vuoksi vaarassa joutua takaajan maksettavaksi. Vastaavasti korkoavustuksen hakijan tuloilla olisi merkitystä kaikissa tilanteissa. Jos esimerkiksi äitiys- tai vanhempainrahan

saajan tulot ylittävät tuloajat, korkoavustukseen ei nykyäänöksistä poiketen olisi oikeutta. Tulorajoiksi ehdotetaan voimassa olevia työttömiin henkilöihin sovellettavia tuloajoja. Esityksessä ehdotetaan, että korkoavustuksena voitaisiin maksaa korkeintaan viiden vuosipuoliskon aikana erääntyvät korkoerät. Koska pitkäaikaisissa toimeentulo-ongelmissa korkoavustuksen jatkuva maksaminen saattaa merkitä vain ongelman siirtämistä eteenpäin, korkoavustuksen saamista on tarkoituksenmukaista rajoittaa ajallisesti siitä huolimatta, että ehdotus saattaa joissakin tapauksissa nopeuttaa lainan päättymistä takaajan maksettavaksi. Riski siitä, että laina joka tapauksessa joutuu takaajan maksattavaksi, kasvaa toimeentulovaikeuksien pitkittyessä. Näissä tapauksissa opintolainojen päätyminen valtion maksettaviksi ennemmin tai myöhemmin on erittäin todennäköistä.

2.5. Puolisoa ja vanhempia koskevat määritelmät

Esityksessä ehdotetaan myös, että opintotukilain puolisoa koskevat määritelmät yhtenäistettäisiin. Opintotukilain määritelmiä koskevassa pykälässä määriteltäisiin puoliset tarkoitamaan aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä. Muualla laissa käytettäisiin johdonmukaisesti sanaa puoliso. Jos lainkohdassa tarkoitettaisiin poikkeuksellisesti vain aviopuolisoa, käytettäisiin sanaa aviopuoliso. Säännökset vastaisivat nykykäytäntöä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi opintotukiasetuksessa olevien opiskelijan vanhempien tulojen huomioimista koskevien säännösten siirtämistä asiasisällöltään muuttamattomina opintotukilakiin, jossa muutoinkin säädetään opiskelijan vanhempien tulojen huomioon ottamisesta.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Valtiontaloudelliset vaikutukset

Esitys vaikuttaa valtion talousarvion momentin 29.70.52. Opintolainojen valtioneuvoston ja korkotuki määrärahan tarpeeseen siten, että ehdotetut muutokset lisäävät korkoavustusmenoja ja vähentävät takausvastuusuoritusten määrää.

Vuonna 2000 valtioneuvoston- ja korkotukimenot olivat 199,2 miljoonaa markkaa (33,5 miljoonaa euroa). Arvio vuoden 2001 määrärahatarpeesta on 213 miljoonaa markkaa (35,8 miljoonaa euroa), josta takausvastuusuoritusten osuus on 185 miljoonaa markkaa (31,1 miljoonaa euroa) ja korkoavustusten 20,4 miljoonaa markkaa (3,4 miljoonaa euroa). Takausvastuusuoritusmenoista 24 miljoonaa markkaa (4 miljoonaa euroa) aiheutuu aikaisempina vuosina valtion varoista maksetuille lainoille myönnettyistä maksuvapautuksista.

Perittävänä oleva valtion varoista maksettu opintolainakanta on kasvanut vuoden 1994 399,7 miljoonasta markasta (67,1 miljoonaa euroa) 907 miljoonaan markkaan (152,5 miljoonaa euroa) vuoden 2000 lopussa. Vuonna 2000 valtion varoista maksettiin 6 275 henkilön opintolainat.

Vuonna 2000 korkoavustuksina maksettiin 21 723 henkilön opintolainan korkoja yhteensä 18,3 miljoonaa markkaa (3,1 miljoonaa euroa). Korkoavustuksen saajien määrä on viime vuosina hitaasti vähentynyt. Erityisesti työttömyyden perusteella korkoavustusta saavien lainansaajien määrä on vähentynyt.

Korkeavustuksen myöntämisperusteiden laajentaminen ehdotetulla tavalla lisää korkeavustuksen saajia vuodessa noin 9000 henkilöllä. Jos keskimääräiseksi koroksi arvioidaan kuusi prosenttia ja keskimääräinen laina on 3952 euroa, lisäys olisi vuositasolla noin 2 miljoonaa euroa. Opintolainojen koron pääomittamiskauden pidentäminen vähentäisi korkeavustuksen saajia nykytilanteeseen verrattuna noin 3000 henkilöllä puolivuositain. Tästä aiheutuva vähennys olisi 0,7 miljoonaa euroa. Korkeavustuksen saantikertojen rajoittaminen vähentäisi myös jatkossa menoja. Tämän muutoksen vaikutus näkyisi kuitenkin vasta vuoden 2004 jälkimmäisestä vuosipuoliskosta lukien, jolloin siitä

aiheutuva vähennys olisi arviolta 0,3 miljoonaa euroa ja seuraavina vuosina 0,7 miljoonaa euroa. Alkuvaiheessa korkeavustusmenojen lisäys olisi siten noin 1,3 miljoonaa euroa vuodessa ja siirtymävaiheen jälkeen vuodesta 2005 lähtien noin 0,6 miljoonaa euroa vuodessa. Esimerkiksi työllisyystilanteen muutokset vaikuttavat kuitenkin määrärahan tarpeeseen. Korkeavustusjärjestelmän uudistamisen tarkoituksena on auttaa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevia opintolainan saajia siten, että takaajan maksettavaksi tulevien opintolainojen määrä vähenisi. Arvion mukaan noin kolmannes niistä, joita ehdotettu korkeavustusjärjestelmän laajennus koskisi, ei pystyisi ilman uudistusta hoitamaan lainaansa, vaan laina tulisi takaajan maksettavaksi. Tällöin vuosittain vältyttäisiin noin 2 000—2 500 henkilön opintolainojen maksamisesta pankeille. Menovähennys olisi noin 8,8 miljoonaa euroa vuodessa.

Valtion talousarvion momentin 29.70.52 Opintolainojen valtioneuvoston ja korkotuki nettovähennys olisi siten noin 7,2 miljoonaa euroa. Korkeavustuksen maksukertojen rajoittaminen saattaisi tilapäisesti lisätä takausvastuumenoja muutamana vuonna vuodesta 2005 lähtien.

Luottotietojen tarkistamisella jo takauksen myöntämisvaiheessa voidaan arvioida olevan vaikutusta takaajan maksettavaksi tulevien lainojen määrään. Vaikutus tuntuu pitkällä aikavälillä eikä siitä voi esittää rahamääräisiä arvioita.

Menettelyn muuttaminen siten, että myös kumotun opintotukilain mukaisten opintolainojen palvelusaikana erääntyvät korot maksettaisiin sotilasavustuksena, vähentäisi vuodesta 2002 lähtien momentin 29.70.52. menoja ja lisääisi momentin 33.28.50. Sotilasavustus menoja arviolta noin 30 henkilön opintolainojen syyskuussa erääntyvillä koroilla eli noin 4 400 eurolla. Momentti on arviomääräraha, jolle vuoden 2002 talousarvioesityksessä on varattu 10,9 miljoonaa euroa. Asevelvollisuuden perusteella opintotukilain mukaista korkeavustusta maksettiin 767 henkilölle vuonna 1998 ja 133 henkilölle vuonna 2000. Muutaman vuoden kuluttua palveluksessa

olevia korkotukilainan saajia ei enää ole.

3.2. Vaikutukset opintotuen ratkaisutoimintaan

Opiskelijan maksuhäiriötietojen tarkistaminen tapahtuisi käytännössä Asiakastieto Oy:n ylläpitämästä luottotietorekisteristä jokaisen lainatakaushakemuksen yhteydessä. Kansaneläkelaitoksen ja Asiakastieto Oy:n tietojärjestelmien välille rakennettaisiin yhteys, jonka avulla maksuhäiriötiedot tarkistettaisiin. Luottotietojen tarkistaminen lisäisi opintotuen käsittely-yksiköiden työtä.

3.3. Vaikutukset opintolainansaajien talouteen

Koron pääomittaminen opintotuen nostamista seuraavan puolivuotiskauden aikana auttaisi opintonsa päättäneitä selviytymään opintojen päättymisen ja keskeytymisen jälkeisestä tilanteesta, jossa tulotaso ei aina ole vielä vakiintunut. Tarkoituksena on myös turvata se, että pankit ja Kansaneläkelaitos pystyvät ajoissa tiedottamaan koron maksun alkamisesta, jotta lainansaaja voisi ajoissa varautua koron maksun alkamiseen.

Se, että opiskelijan pitäisi maksaa osa opintolainan korosta jo opiskeluaikana, vähentäisi opiskelijan käytettävissä olevia varoja mutta toisaalta vähentäisi lainapääoman kokonaismäärää. Koska koron osittainen pääomittaminen merkitsisi myös uuden luottotyyppin perustamista, opiskelijoille myönnettäisiin syksyllä 2003 uusien pääomitusehtojen mukainen opintolaina uudella velkakirjalla. Tämä merkitsisi opintolainoista johtuvien opiskelijalta perittävien kulujen, kuten lainan ilmoituskulujen, lisääntymistä.

Korkoavustusjärjestelmän kehittäminen ja yksinkertaistaminen saattaisi pienituloiset opintolainansaajat keskenään samanarvoiseen asemaan ja antaisi lainansaajille mahdollisuuden välttyä siltä, että opintolaina päätyisi takaajan maksettavaksi tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi.

Lainansaaja, jonka tulotaso on pysyvästi

alhainen, joutuisi korkoavustuksen saantikertojen rajoittamisen vuoksi arvioimaan, pystyykö hoitamaan lainansa alhaisista tuloista huolimatta. Korkojen maksaminen valtion varoista vuodesta toiseen ei ole perusteltua, jos lainansaaja ei pysty lainkaan lyhentämään lainaansa. Jos lainansaaja ja pankki eivät tällöin pysty sopimaan ohjelmasta, jolla lainansaaja pystyisi hoitamaan lainaansa, on perusteltua, että laina maksetaan valtion varoista. Luottotietojen tarkistaminen valtiontakausta myönnettäessä lisäisi sellaisten opiskelijoiden määrää, jotka eivät saisi valtiontakausta. Nykyisin maksuhäiriötiedot on tarkistettu vasta pankissa lainaa myönnettäessä. Arvion mukaan ilman opintolainaa jäävien opiskelijoiden määrä pysyisi suunnilleen entisen suuruisena. Tarkoituksena on, että menettely yhdenmukaistuisi, kun opintotukiviranomaisilla olisi harkintavalta siitä, voidaanko lainatakaus myöntää maksuhäiriöstä huolimatta. Tavoitteena on, että muutoksella olisi myös vaikutusta nuorten maksuhäiriöiden määrään, kun opiskelijoille voitaisiin nykyistä selkeämmin tiedottaa maksuhäiriömerkinnän vaikutuksesta opintolainan saantiin. Alle 25-vuotiaita, joilla on maksuhäiriö, on tällä hetkellä noin 30 000. Niiden opiskelijoiden määrästä, joille maksuhäiriömerkinnän vuoksi ei ole myönnetty opintolainaa, ei ole tietoja. Arviolta vajaa 1 000 opiskelijaa on saanut maksuhäiriömerkinnästä huolimatta opintolainan. Jos lainatakaus jatkossa myönnettäisiin silloin, kun maksuhäiriö on vähäinen, yksittäinen ja sen rekisteröinnistä on kulunut kohtuullisen pitkä aika tai maksuhäiriön perusteena ollut velka on hoidettu taikka takauksen myöntämiselle on muuten erityisiä syitä, takauksen saisi maksuhäiriöstä huolimatta arviolta yhtä suuri joukko opiskelijoita, joille pankit ovat nykyisin myöntäneet lainan.

4. Asian valmistelu

Opetusministeriö asetti tammikuussa 2001 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotuksia muun muassa siitä, miten lainsäädäntöä kehittämällä ja muilla

toimenpiteillä voitaisiin alentaa valtion takausvastuiden määrää. Työryhmässä oli edustettuna opetusministeriön lisäksi valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Kansaneläkelaitos, Suomen Pankkiyhdistys, opetushallitus sekä Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto, joka edusti myös muita opiskelijajärjestöjä.

Työryhmä esitti toukokuussa 2001 antamassaan mietinnössä useita valtion takausvastuiden alentamiseen liittyviä ja opintotukilainsäädännön muuttamista edellyttäviä ehdotuksia. Työryhmä ehdotti opintolainan korkoavustuksen myöntämisehtojen yhdenmukaistamista ja yksinkertaistamista siten, että tarveharkinnan perusteena olisi vain hakijan alhainen tulotaso ja korkoavustus myönnettäisiin korkeintaan kolme kertaa peräkkäin. Työryhmä ehdotti myös, että opiskelijan luottotiedot tarkistettaisiin Kansaneläkelaitoksessa jo opintolainan valtioneuvoston haettaessa, eikä takausta myönnettäisi maksuhäiriöiselle opiskelijalle kuin erityisestä syystä. Lisäksi työryhmä esitti useita opintolainaehtoihin liittyviä

ehdotuksia. Opintolainan korkojen pääomittamista koskevia opintotukilain säännöksiä muutettaisiin siten, että opiskelija maksaisi jo opiskeluaikana osan korosta itse ja vain loppuosa korosta pääomittaisiin kuten nykyisin. Opintolainan korko pääomittettaisiin vielä yhden kerran opintojen päättymisen jälkeen. Lisäksi opintolainan nostamista koskevia opintotukiasetuksen säännöksiä muutettaisiin siten, että lukuvuoden opintolainaa tulisi nostaa osissa. Esityksen jatkovalmistelu on tehty virkatyönä opetusministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu Suomen Pankkiyhdistystä. Opintotukiasetuksen muutos on tarkoitettu valmistella siten, että lukuvuoden opintolainaa tulisi nostaa osissa syyslukukauden 2002 alusta lukien.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Opintotukilaki

2 §. *Opintotukietuudet.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin viittaus kumotun opintotukilain mukaisiin opintolainoihin. Koron maksamista valtion varoista kutsuttaisiin korkoavustukseksi, joka on opintotukilain soveltamiskäytännössä yleisesti käytetty termi.

3 §. *Määritelmät.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 kohta, joka sisältäisi puolison määritelmän. Puolisolla tarkoitettaisiin aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä. Määritelmä vastaisi nykykäytäntöä, ja sen tarkoituksena on lähinnä selkeyttää ja yhdenmukaistaa opintotukilain eri säännöksissä esiintyviä puolison määritelmiä.

5 §. *Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset.* Pykälän 2 momentin suomenkielisen sanamuodon osalta sana aviopuoliso ehdotetaan korvattavaksi sanalla puoliso. Puolison määritelmä sisältyisi 3 §:ään.

14 §. *Asumislisä.* Pykälän suomenkielisen sanamuodon 1 momentin 2 ja 3 kohdassa sana aviopuoliso ehdotetaan muutettavaksi sanaksi puoliso. Nykyinen 2 momentti ehdotetaan poistettavaksi, koska puolison määritelmä sisältyisi 3 §:ään.

15 §. *Opintolainan valtioneuvoston taksu.* Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että valtioneuvoston ei myönnettäisi opiskelijalle, jolla on henkilötietolain (523/1999) 20 §:ssä tarkoitettuun luottotietorekisteriin rekisteröity maksuhäiriö. Valtioneuvoston taksu voitaisiin kuitenkin myöntää, jos maksuhäiriö on yksittäinen, määrältään vähäinen ja sen rekisteröinnistä on kulunut kohtuullisen pitkä aika tai merkinnän aiheuttanut velka on

suoritettu taikka valtiontakauksen myöntämiseksi on muuten erityisiä syitä. Maksuhäiriömerkintöjä koskevan tutkimuksen (Pulkkinen Kimmo: Maksuhäiriömerkintöjä saaneen henkilön uudet häiriömerkinnät. Velkakierre 21/1998) mukaan maksuhäiriömerkintöjen luku- ja markkamäärä sekä tuoreus vaikuttavat maksuhäiriöisten henkilöiden alttiuteen saada uusia maksuhäiriömerkintöjä luottotietoihinsa. Jos henkilöllä on useita häiriömerkintöjä ja ne ovat kokonaismarkkamäärältään isoja sekä iältään tuoreita, on henkilön alttius saada kahden vuoden sisällä uusia häiriömerkintöjä lähes 90 prosenttia. Vastaavasti jos rekisteröityjä häiriömerkintöjä on esimerkiksi vain yksi ja se on korkeintaan muutaman tuhannen markan suuruinen sekä iältään kolme-neljä vuotta vanha, riski saada uusia häiriömerkintöjä on 14 prosenttia. Tutkimuksen perusteella voidaan olettaa, että opiskelija, jolla on vain yksi muutaman tuhannen markan suuruinen ja yli kolme vuotta vanha maksuhäiriömerkintä, on muuttanut maksukäyttäytymistään ja riski lainan päättymiselle takaajan maksettavaksi on samalla olennaisesti pienentynyt.

Henkilötietolain mukaan luottotietorekisteriin saa maksuhäiriötietojen lisäksi rekisteröidyn pyynnöstä tallentaa myös tiedon maksuhäiriömerkinnän aiheuttaneen velan suorittamisesta. Jos opiskelijalla on maksuhäiriömerkinnän yhteydessä tällainen merkintä tai opiskelija voi muuten osoittaa, että velka on jo suoritettu, valtiontakaus voitaisiin maksuhäiriömerkinnästä huolimatta myöntää. Velan suorittaminen osoittaa, että opiskelija on merkinnästä huolimatta motivoitunut hoitamaan velkaansa.

Opintolain valtiontakauksen myöntäminen maksuhäiriöiselle opiskelijalle olisi poikkeus pääsäännöstä ja edellyttäisi tapauskohtaista harkintaa. Edellä mainittujen syiden lisäksi valtiontakauksen myöntämiseksi voi olla myös muita erityisiä syitä, jotka voivat liittyä esimerkiksi maksuhäiriömerkinnän aiheuttaneen velan syntymiseen johtaneisiin syihin. Valtiontakauksen myöntämistä harkittaessa tulisi kuitenkin aina punnita lainanhoito-ongelmien todennäköisyyttä. Jos

riski lainan joutumiseen valtion maksettavaksi arvioidaan erittäin suureksi, lainatakausta ei tulisi myöntää siitä huolimatta, että opiskelija jäisi yhden opintotuen osan ulkopuolelle.

16 a §. *Korkoavustus*. Pykälän nimi ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan 3 §:ssä käyttöön otettavaksi ehdotettua nimitystä. Säännökset, joiden nojalla maksetaan sekä kumotun että voimassa olevan opintotukilain mukaisten lainojen korkoja valtion varoista, ehdotetaan otettaviksi samaan lainkohtaan.

Korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi, että opintotukilain nojalla myönnettyjen markkinaehtoisten lainojen korkoja ei lisätä lainan pääomaan opintotukilain 34 §:n nojalla. Edellytys vastaisi nykysäännöksiä. Koska kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen korkotukilain saajille korkoavustus myönnettäisiin myös opintotukilain säännösten nojalla, korkotukilain saajilta edellytettäisiin, että opintotukea ei ole maksettu koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän viiden kuukauden aikana. Markkinaehtoisten opintolainojen ja korkotukilainojen saajat olisivat tämän edellytyksen suhteen samassa asemassa. Kun markkinaehtoisen lainan korot pääomitettaisiin tämän esityksen mukaisesti vielä yhden kerran opintojen päättymisen jälkeen, korkotukilain saaja voisi sen sijaan saada korkoavustuksen, jos sen myöntämisedellytykset täyttyvät. Markkinaehtoisten opintolainojen korkojen säännönmukaisella erääntymiskuukaudella tarkoitettaisiin ensimmäisen vuosipuoliskon aikana erääntyvän koron osalta kesäkuuta ja toisen vuosipuoliskon aikana erääntyvän koron osalta joulukuuta. Jos markkinaehtoisen opintolain saaja on sopinut pankin kanssa muunlaisesta, esimerkiksi kuukausittaisesta koron erääntymisestä, korkoavustus voitaisiin kuitenkin nykykäytännön mukaisesti myöntää vain kultakin puolen vuoden jaksolta erikseen. Korkotukilainojen korkojen säännönmukaisilla erääntymiskuukausilla tarkoitetaan maaliskuuta ja syyskuuta, joista ei velkakirjaehtoisten mukaisesti voida poiketa.

Korkoavustuksen myöntämisen

edellytyksenä olisi lisäksi, että lainansaaja on saanut veronalaista tuloa keskimäärin enintään 775 euroa kuukaudessa koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän neljän kalenterikuukauden aikana. Jos lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia, korkoavustuksen enimmäistuloraja olisi kuitenkin 895 euroa, jos huollettavia lapsia on yksi, 930 euroa, jos lapsia on kaksi ja 985 euroa, jos lapsia on useampia. Korkoavustuksen tulorajoissa otettaisiin huomioon myös muualla kuin lainansaajan perheessä asuvat lainansaajan omat alaikäiset lapset. Tulorajat vastaisivat työttömille myönnettävää korkoavustusta koskevan valtioneuvoston päätöksen mukaisia tulorajoja. Koska kyse on kuukausikohtaisista tulorajoista, markkamäärät ehdotetaan muunnettavaksi euroiksi pyöristämällä ne ylöspäin lähimpään viiteen euroon. Tulojen tarkastelujakso määräytyisi samalla tavalla sekä markkinaehtoisten lainojen saajilla että korkotukilainojen saajilla. Markkinaehtoisten lainojen saajien osalta tarkastelujakso muuttuisi koskemaan tasakuukausia, kun nykyisin tarkastelujakso alkaa kuukauden 15 päivänä. Lain 22 §:ssä on säädetty siitä, mitä veronalaisella tulolla tarkoitetaan. Veronalaiset tulot kohdennettaisiin tulojen saantikuukaudelle samalla tavalla kuin opiskelijan omien tulojen mukaisessa tarveharkinnassa.

Asevelvollisen palvelusaikana erääntyvät korot maksettaisiin korkoavustuksen sijasta aina sotilasavustuslain mukaisena sotilasavustuksena. Kumotun opintotukilainojalla myönnettyjen korkotukilainojen korot maksettaisiin siten nykyisestä poiketen sotilasavustuksena.

16 b §. *Korkoavustuksen hakeminen ja maksaminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin korkoavustuksen hakemisesta ja maksamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan korkoavustusta koskeva hakemus olisi toimitettava Kansaneläkelaitokselle viimeistään koron säännönmukaista erääntymiskuukautta lähinnä seuraavan kahden kalenterikuukauden aikana. Korkoavustuksen hakemiseen liittyvä

määräaika vastaisi työttömille myönnettävään korkoavustukseen sovellettavan valtioneuvoston päätöksen mukaista määräaika.

Kansaneläkelaitos voisi edelleen antaa hakumenettelystä tarkempia ohjeita. Tällaisia ohjeita voisi antaa esimerkiksi sellaisia tilanteita varten, joissa korkoavustus haetaan maksettavaksi suoraan pankkiin. Tämä menettelytapa on tarkoitus säilyttää ensisijaisena, mutta sitä koskevia ohjeita ei ole tarkoituksenmukaista ottaa lakiin. Kun korkoavustus haetaan maksettavaksi suoraan lainan myöntäneeseen pankkiin, on viivästyskoron välttämiseksi korkoavustusta haettava tässä pykälässä säädettyä määräaika aiemmin. Korkoavustusta ei kuitenkaan voisi evätä, jos lainansaaja on noudattanut 1 momentin mukaista määräaika.

Pykälän 2 momentin mukaan korkoavustusta koskevaan hakemukseen olisi liitettävä selvitys pankin velkomasta korosta tai alkuperäinen tosite jo maksetusta korosta sekä muut mahdolliset Kansaneläkelaitoksen vaatimat selvitykset. Säännös vastaisi työttömille myönnettävään korkoavustukseen sovellettavan valtioneuvoston päätöksen hakumenettelyä koskevia säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin, mitä korkoavustuksena maksetaan. Sen mukaan korkoavustuksena maksettaisiin opintolainan erääntynyt korko ilmoituskuluineen. Korkoavustuksena ei sen sijaan maksettaisi mahdollisesta koronmaksun viivästymisestä aiheutuvaa viivästyskorkoa. Säännös vastaisi vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

Korkoavustuksen maksamista ehdotetaan lisäksi rajoitettavaksi siten, että korkoavustuksena maksettaisiin enintään viiden vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot. Vuosipuoliskolla tarkoitettaisiin ajanjaksoja 1.1.—30.6. ja 1.7.—31.12. Samalla henkilöllä voi olla sekä opintotukilain että kumotun opintotukilain mukaisia opintolainoja tai usean pankin myöntämiä opintolainoja, jolloin saman vuosipuoliskon aikana erääntyviä korkoeria on useita. Sillä, kuinka monta kertaa lainansaajalle on ennen lain voimaantuloa myönnetty korkoavustusta, ei olisi

korkeavustusta myönnettäessä merkitystä.

19 §. *Vanhempien tulojen huomioon ottaminen.* Nykyisin opintotukiasetuksen 25 §:ssä säädetään siitä, kenen tulot otetaan huomioon, kun opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi väliin rikkoutumisen vuoksi erillään. Näitä tilanteita koskevat säännökset ehdotetaan otettaviksi lakiin sisällöltään muuttamattomina lainkohtaan, jossa säädetään muutoinkin opiskelijan vanhempien tulojen huomioon ottamisesta.

19 a §. *Puolison tulojen huomioon ottaminen asumislisää myönnettäessä.* Pykälän ja sen otsikon suomenkielisessä sanamuodossa oleva sana aviopuoliso ehdotetaan muutettavaksi sanaksi puoliso. Puoliso määriteltäisiin 3 §:ssä.

22 §. *Veronalaiset tulot.* Pykälän 1 momenttiin ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia. Sana aviopuoliso ehdotetaan 2 momentissa muutettavaksi sanaksi puoliso. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi säännös siitä, että asetuksella säädetään tarkemmin, mitä vanhemmalla tarkoitetaan. Lainkohdan nojalla opintotukiasetuksen 25 §:ssä oleva säännös ehdotetaan otettavaksi opintotukilain 19 §:ään.

25 a §. *Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta.* Opintotuki myönnetään yleensä yhdellä hakemuksella koko opiskeluaikaksi. Jos oppilaitoksen päätöksellä lukuvuoden kestoja muutetaan siten, että sillä on vaikutusta tukeen oikeuttavien kuukausien määrään, on tarkoituksenmukaista, että yksittäisten opiskelijoiden opintotukipäätökset voidaan ilman hakemusta tarkistaa oppilaitokselta saadun tiedon perusteella. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan opintotuki voidaan tarkistaa oppilaitoksen ilmoittaman lukuvuoden keston muutoksen perusteella ilman hakemusta.

28 §. *Opintotuen periminen eräissä tapauksissa.* Pykälän 1 momentin viittaussäännös ehdotetaan selkeyden vuoksi muutettavaksi koskemaan 6 §:ssä tarkoitettua etuutta. Nykyisin momentissa on lueteltu 6 §:ssä tarkoitettut etuudet, jolloin aina, kun 6 §:ssä tarkoitettuihin estäviin etuuksiin tulee muutoksia, tulisi tarkistaa myös 28 §:n

sanamuoto.

34 §. *Valtiontakauksen voimassaolo ja koron pääomitus.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä mainittaisiin myös koron pääomitus, joka on olennainen osa lainkohdan sisältöä. Pykälän 1 momentissa olevaa koron pääomittamista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korot lisättäisiin lainan pääomaan nykyisen opintotuen saantilukukauden lisäksi myös välittömästi tällaista lukukautta seuraavan lukukauden aikana. Opintolainan korot pääomittettaisiin sekä opintojen päättymistä seuraavan lukukauden aikana että opintojen keskeytymisestä tai muusta syystä johtuvan tuettoman lukukauden aikana, jos opintotukea on maksettu vielä edelliseltä lukukaudelta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että erääntyvä korko pääomittettaisiin vain siltä osin kuin korko ylittää yhden prosentin lainapääomasta.

Pykälän 2 momentin mukaan opiskelija maksaisi itse sen osan korosta, jota ei 1 momentin mukaan lisätä opintolainan pääomaan. Erääntyvä korko pääomittettaisiin kuitenkin kokonaisuudessaan, jos koronmaksupäivänä lainansaajan maksettavaksi tuleva koron määrä on vähemmän kuin 15 euroa. Poikkeuksen tarkoituksena on välttyä hyvin pieniltä laskutuseriltä ja niihin liittyviltä kustannuksilta.

51 §. *Voimaantulo.* Pykälän 3 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että kumotun opintotukilain nojalla myönnettyihin opintolainoihin sovellettaisiin kyseisen lain 6—8 §:n sijasta 6 §:ää, 7 §:n 1 ja 2 momenttia ja 8 §:ää. Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyihin opintolainoihin ei sen sijaan enää sovellettaisi korkeavustusta koskevia 7 §:n 3 ja 4 momenttia, koska mainittuihin lainoihin sovellettaisiin voimassa olevan opintotukilain korkeavustusta koskevia säännöksiä.

56 §. *Opintolainoja koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä oleva viittaus kumotun opintotukilain säännöksiin muutettaisiin 51 §:n 3 momentin muutosta vastaavalla tavalla.

1.2. Sotilasavustuslaki

10 a §. *Opintolainojen korot.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus kumotun opintotukilain (28/1972) mukaisten opintolainojen korkoihin, koska on tarkoitus, että myös ne voitaisiin maksaa sotilasavustuksena. Viittaus kumottuun korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annettuun lakiin (111/1992) voitaisiin poistaa, koska kyseisen lain nojalla myönnettyihin opintolainoihin sovelletaan opintotukilain 51 §:n 3 momentin 3 kohdan nojalla opintotukilain korkoavustusta koskevia säännöksiä.

2. Voimaantulo

Laki opintotukilain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002 kuitenkin siten, että 15 §:ää sovellettaisiin vasta lukuvuotta 2002—2003 koskeviin opintolainan valtiontakaushakemuksiin. Pykälää ei sovellettaisi sellaisiin opintolainan valtiontakaushakemuksiin, joiden perusteella takaus myönnetään koulutuksen lyhyen keston vuoksi samalla päätöksellä kalenterivuoden 2002 kevät- ja syyslukukaudelle. Tällaiset hakemukset ratkaistaisiin siten myös syyslukukauden 2002 osalta ilman luottotietojen tarkistamista.

Lain 16 a ja 16 b §:ää sovellettaisiin kumotun opintotukilain mukaisten opintolainojen osalta vasta 30 päivänä syyskuuta 2002 erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin ja kumotun opintotukilain 7 §:n 3 ja 4 momenttia

sovellettaisiin vielä 31 päivänä maaliskuuta erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin. Voimassa olevan opintotukilain mukaisten opintolainojen osalta korkoavustusjärjestelmän muutos tulisi voimaan vuoden 2002 alusta, jolloin 16 a ja 16 b §:ää sovellettaisiin ensimmäisen kerran kesäkuussa 2002 erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin.

Opintolainan koron osittainen pääomittaminen edellyttäisi uuden luottotyypin perustamista. Riittävän valmisteluajan takaamiseksi lain 34 §:ää sovellettaisiin opintolainan koron osittaisen pääomittamisen osalta vasta lukuvuodelle 2003—2004 myönnettyihin lainoihin. Pykälää ei sovellettaisi takautuvasti aiemmin myönnettäviin opintolainoihin. Pykälää sovellettaisiin jo sellaisiin opintolainoihin, joille myönnetään valtiontakausta samalla päätöksellä sekä vuoden 2003 kesäkuukausille että lukuvuodelle 2003—2004. Pykälää ei sovellettaisi sellaisiin opintolainoihin, joille valtiontakausta myönnetään samalla päätöksellä koulutuksen lyhyen keston perusteella kalenterivuoden 2003 kevät- ja syyslukukaudelle.

Laki sotilasavustuslain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002, jolloin sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran kumotun opintotukilain mukaisten opintolainojen 30 päivänä syyskuuta 2002 erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki**opintotukilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 4 ja 5 kohta, 5 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto, 14 §, 15 §:n 5 momentti, 16 a §, 19 §:n 2 momentti, 19 a §:n suomenkielinen sanamuoto, 22 §, 28 §:n 1 momentti, 34 §, 51 §:n 3 momentin 2 kohta sekä 56 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2 momentti laissa 1318/1995, 3 §:n 4 ja 5 kohta laissa 636/1998, 5 §:n 2 momentti ja 14 § laissa 41/2000, 15 §:n 5 momentti laissa 1277/2000, 16 a § laissa 1318/1995 sekä mainitussa laissa 1277/2000, 19 a § laissa 734/2001, 22 § laeissa 940/1995 ja 920/1997 sekä mainitussa laissa 41/2000 ja 28 §:n 1 momentti laissa 1117/1997, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 636/1998, uusi 6 kohta, lakiin uusi 16 b § ja 25 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 457/1997 ja mainitussa laissa 41/2000, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

2 §

Opintotukietuudet

Tämän lain sekä kumotun opintotukilain (28/1972) mukaisten opintolainojen erääntyneet korot voidaan tässä laissa säädetyin edellytyksin maksaa korkoavustuksena valtion varoista ilman takaisinmaksuvelvollisuutta.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *korkeakoululla* yliopistolaissa (645/1997) tarkoitettuja yliopistoja ja ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa (255/1995) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja;

5) *muulla oppilaitoksella* lukiolaissa (629/1998) tarkoitettua lukiokoulutusta ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettua ammatillista

koulutusta antavia oppilaitoksia sekä asetuksella säädettäviä muita julkisen valvonnan alaisia ja eräitä muita oppilaitoksia; sekä
6) *puolisoilla* aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä.

5 §

Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon hakijan omat ja hänen vanhempiansa tulot sekä asumislisää myönnettäessä hakijan puolison tulot siten kuin tässä laissa säädetään.

14 §

Asumislisä

Asumislisään on oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra- tai asumisoikeusasunnossa. Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu opiskelija, joka:

- 1) asuu vanhempansa luona;
- 2) asuu samassa asunnossa oman tai puolisonsa lapsen kanssa;
- 3) asuu puolisonsa omistamassa asunnossa; taikka
- 4) olisi oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja sijaitsee muulla paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto.

Ulkomailla opiskelevalle myönnetään asumislisää samoin edellytyksin kuin Suomessa opiskelevalle. Ulkomailla opiskelevalla on kuitenkin oikeus asumislisään sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään.

15 §

Opintolainan valtiontakaus

Valtiontakausta ei myönnetä:

- 1) opiskelijalle, joka on suorittamassa vapausrangaistusta;
- 2) opiskelijalle, jonka opintolainan on takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä, ellei Kansaneläkelaitos erityisestä syystä toisin määrää; eikä
- 3) opiskelijalle, jolla on henkilötietolain (523/1999) 20 §:ssä tarkoitettuun luottotietorekisteriin rekisteröity maksuhäiriö, paitsi jos maksuhäiriö on yksittäinen, määrältään vähäinen ja sen rekisteröinnistä on kulunut kohtuullisen pitkä aika tai merkinnän aiheuttanut velka on suoritettu taikka valtiontakauksen myöntämiselle on muuten erityisiä syitä.

16 a §

Korkoavustus.

Tämän lain ja kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen opintolainojen erääntyneet

korot voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista, jos tämän lain mukaisen opintolainan korkoja ei lisätä lainapääomaan 34 §:n nojalla tai kumotun opintotukilain mukaisen lainan saajalle ei ole maksettu opintotukea koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän viiden kuukauden aikana.

Korkoavustuksen myöntäminen edellyttää, että lainansaaja on saanut veronalaista tuloa keskimäärin enintään 775 euroa kuukaudessa koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän neljän kuukauden aikana. Asevelvollisen palvelusaikana erääntyvät opintolainan korot maksetaan kuitenkin korkoavustuksen sijasta sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena.

Jos lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia, korkoavustuksen enimmäistuloraja on kuitenkin:

- 1) 895 euroa, jos lapsia on yksi;
- 2) 930 euroa, jos lapsia on kaksi; ja
- 3) 985 euroa, jos lapsia on kolme tai useampia.

Tämän lain mukaisen opintolainan koron säännönmukaisella erääntymiskuukaudella tarkoitetaan kesäkuuta ja joulukuuta. Kumotun opintotukilain mukaisen opintolainan koron säännönmukaisella erääntymiskuukaudella tarkoitetaan maaliskuuta ja syyskuuta.

16 b §

Korkoavustuksen hakeminen ja maksaminen.

Korkoavustusta koskeva hakemus on toimitettava Kansaneläkelaitokselle viimeistään koron säännönmukaista erääntymiskuukautta lähinnä seuraavan kahden kalenterikuukauden aikana. Kansaneläkelaitos voi antaa hakumenettelystä tarkempia ohjeita.

Hakemukseen on liitettävä selvitys pankin velkomasta korosta tai alkuperäinen tosite jo maksetusta korosta sekä muut mahdolliset Kansaneläkelaitoksen vaatimat selvitykset. Korkoavustuksena maksetaan opintolainan erääntynyt korko ilmoituskuluineen.

Korkoavustuksena ei makseta koronmaksun viivästyisestä aiheutuvaa viivästyskorkoa. Korkoavustuksena maksetaan korkeintaan viiden vuosipuoliskon aikana erääntyvät korkoerät.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen. Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi väliin rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut. Jos opiskelija on alle 18-vuotias ja hän on vanhempansa ja tämän uuden aviopuolison yhteisessä kodissa huollettavana, myös uuden aviopuolison tulot otetaan huomioon.

19 a §

Puolison tulojen huomioon ottaminen asumislisää myönnettäessä

Opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen asumislisään, jos hänen puolisonsa tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 15 200 euroa vuodessa. Asumislisää vähennetään jokaista tuloajan ylittävää täyttä 680 euroa kohden 10 prosenttia. Jos puoliso ei asu samassa asunnossa, opiskelijan puolison tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon.

22 §

Veronalaiset tulot

Opiskelijan veronalaisella tulolla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, mitä tuloverolaissa (1535/1992) säädetään veronalaisesta pääomatulosta ja ansiotulosta. Opiskelijan ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen.

Opiskelijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä tarkoitettu tulo ja hänen puolisonsa 19 a §:ssä tarkoitettu tulo otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ja puolison ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen. Ulkomailla saatu tulo otetaan huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. Jos vanhempien tai puolison taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa huomioon tukea myönnettäessä. Asetuksella säädetään, mitä olennaisella muutoksella tarkoitetaan ja miten ulkomailla saadut tulot selvitetään.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintotuki voidaan tarkistaa oppilaitoksen ilmoittaman lukuvuoden keston muutoksen perusteella ilman hakemusta.

28 §

Opintotuen periminen eräissä tapauksissa

Jos opiskelija on saanut opintorahaa, aikuisopintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti 6 §:ssä tarkoitettua etuutta, Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun opintotuen takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

34 §

Valtiontakauksen voimassaolo ja koron pääomitus

Valtiontakaus on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot siltä osin kuin korko ylittää yhden prosentin lainapääomasta niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena. Lainansaaja maksaa sen osan korosta, jota ei 1 momentin mukaisesti lisätä opintolainan pääomaan. Jos lainansaajan maksettavaksi tulevan koron määrä on vähemmän kuin 15 euroa, erääntyvä korko lisätään kuitenkin opintolainan pääomaan kokonaisuudessaan.

51 §

Voimaantulo

Tällä lailla kumotaan:

2) 14 päivänä tammikuuta 1972 annettu opintotukilaki (28/1972) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Opintotukilain

6 §:ää, 7 §:n 1 ja 2 momenttia ja 8 §:ää sovelletaan edelleen mainitun lain nojalla myönnettyihin opintolainoihin; sekä

56 §

Opintolainoja koskeva siirtymäsäännös

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyihin opintolainoihin sovelletaan edelleen mainitun kumotun lain 6 §:n, 7 §:n 1 ja 2 momentin ja 8 §:n säännöksiä sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Lain 15 §:ää sovelletaan vasta lukuvuotta 2002—2003 koskeviin opintolainan valtiontakaushakemuksiin. Lain 16 a ja 16 b §:ää sovelletaan kumotun opintotukilain mukaisten opintolainojen osalta vasta 30 päivänä syyskuuta 2002 erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin. Kumotun opintotukilain 7 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan vielä 31 päivänä maaliskuuta 2002 erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin. Tämän lain 34 §:ää sovelletaan opintolainan koron osittaisen pääomittamisen osalta vasta lukuvuodelle 2003—2004 myönnettäviin lainoihin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä elokuuta 1993 annetun sotilasavustuslain (781/1993) 10 a §, sellaisena
 kuin se on laissa 1266/1995, seuraavasti:

10 a §	
<i>Opintolainojen korot</i>	lainansaajan palvelus päättyy, edellyttäen, että korkoja ei lisätä lainapääomaan opintotukilain 34 §:n nojalla.

Asevelvolliselle sotilasavustuksena kumotun opintotukilain (28/1972) ja opintotukilain (65/1994) mukaisten opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana tai sellaisen kalenterikuukauden aikana, jolloin	maksetaan Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
--	--

Helsingissä 5 päivänä lokakuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Suvi Lindén*

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 4 ja 5 kohta, 5 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto, 14 §, 15 §:n 5 momentti, 16 a §, 19 §:n 2 momentti, 19 a §:n suomenkielinen sanamuoto, 22 §, 28 §:n 1 momentti, 34 §, 51 §:n 3 momentin 2 kohta sekä 56 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2 momentti laissa 1318/1995, 3 §:n 4 ja 5 kohta laissa 636/1998, 5 §:n 2 momentti ja 14 § laissa 41/2000, 15 §:n 5 momentti laissa 1277/2000, 16 a § laissa 1318/1995 sekä mainitussa laissa 1277/2000, 19 a § laissa 734/2001, 22 § laissa 940/1995 ja 920/1997 sekä mainitussa laissa 41/2000 ja 28 §:n 1 momentti laissa 1117/1997, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 636/1998, uusi 6 kohta, lakiin uusi 16 b § ja 25 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 457/1997 ja mainitussa laissa 41/2000, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Opintotukietuudet

Työttömän ja äitiys- tai vanhempainrahaa saavan henkilön tämän lain mukaisen opintolainan erääntyneet korot voidaan tässä laissa säädetyin edellytyksin maksaa valtion varoista ilman takaisinmaksuvelvollisuutta.

Tämän lain sekä kumotun opintotukilain (28/1972) mukaisten opintolainojen erääntyneet korot voidaan tässä laissa säädetyin edellytyksin maksaa korkoavustuksena valtion varoista ilman takaisinmaksuvelvollisuutta.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *korkeakoululla* yliopistolaisia (645/1997) tarkoitettuja yliopistoja ja ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa (255/1995) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja; *sekä* 5) *muulla oppilaitoksella* lukiolaissa

4) *korkeakoululla* yliopistolaisia (645/1997) tarkoitettuja yliopistoja ja ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa (255/1995) tarkoitettuja ammattikorkeakouluja; 5) *muulla oppilaitoksella* lukiolaissa

Voimassa oleva laki

(629/1998) tarkoitettua lukiokoulutusta ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettua ammatillista koulutusta antavia oppilaitoksia sekä asetuksella säädettäviä muita julkisen valvonnan alaisia ja eräitä muita oppilaitoksia.

Ehdotus

(629/1998) tarkoitettua lukiokoulutusta ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettua ammatillista koulutusta antavia oppilaitoksia sekä asetuksella säädettäviä muita julkisen valvonnan alaisia ja eräitä muita oppilaitoksia; *sekä*
6) puolisoilla aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä.

5 §

Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon hakijan omat ja hänen vanhempiansa tulot sekä asumislisää myönnettäessä hakijan aviopuolison tulot siten kuin tässä laissa säädetään.

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon hakijan omat ja hänen vanhempiansa tulot sekä asumislisää myönnettäessä hakijan *puolison* tulot siten kuin tässä laissa säädetään.

14 §

Asumislisä

Asumislisään on oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra- tai asumisoikeusasunnossa. Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu opiskelija, joka:

- 1) asuu vanhempansa luona;
- 2) asuu samassa asunnossa oman tai aviopuolisonsa lapsen kanssa;
- 3) asuu aviopuolisonsa omistamassa asunnossa; taikka
- 4) olisi oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan.

Aviopuolisoon rinnastetaan henkilö, jonka kanssa opiskelija elää avioliitonomaisissa olosuhteissa.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja sijaitsee muulla paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto.

Ulkomailla opiskelevalle myönnetään

14 §

Asumislisä

Asumislisään on oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra- tai asumisoikeusasunnossa. Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu opiskelija, joka:

- 1) asuu vanhempansa luona;
- 2) asuu samassa asunnossa oman tai *puolisonsa* lapsen kanssa;
- 3) asuu *puolisonsa* omistamassa asunnossa; taikka
- 4) olisi oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja sijaitsee muulla paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto.

Ulkomailla opiskelevalle myönnetään

asumislisää samoin edellytyksin kuin Suomessa opiskelevalle. Ulkomailla opiskelevalla on kuitenkin oikeus asumislisään sen estämättä mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään.

asumislisää samoin edellytyksin kuin Suomessa opiskelevalle. Ulkomailla opiskelevalla on kuitenkin oikeus asumislisään sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään.

15 §

Opintolainan valtiontakaus

Valtiontakausta ei myönnetä henkilölle, joka on suorittamassa vapausrangaistusta. Valtiontakausta ei myönnetä myöskään henkilölle, jonka opintolaina on takausvastuun perusteella kansaneläkelaitoksen perittävänä, ellei kansaneläkelaitos erityisestä syystä toisin määrää.

Valtiontakausta ei myönnetä:

- 1) opiskelijalle, joka on suorittamassa vapausrangaistusta;
- 2) opiskelijalle, jonka opintolaina on takausvastuun perusteella Kansaneläkelaitoksen perittävänä, ellei Kansaneläkelaitos erityisestä syystä toisin määrää; eikä
- 3) opiskelijalle, jolla on henkilötietolain (523/1999) 20 §:ssä tarkoitettuun luottotietorekisteriin rekisteröity maksuhäiriö, paitsi jos maksuhäiriö on yksittäinen, määrältään vähäinen ja sen rekisteröinnistä on kulunut kohtuullisen pitkä aika tai merkinnän aiheuttanut velka on suoritettu taikka valtiontakauksen myöntämiselle on muuten erityisiä syitä.

16 a §

Opintolainan koron maksaminen valtion varoista

Valtion varoista maksetaan opintonsa päättäneen työttömän henkilön opintolainan erääntyneet korot pankille valtioneuvoston erikseen vahvistamin perustein.

Valtion varoista maksetaan opintolainan erääntyneet korot myös, jos lainansaajalle on koron erääntymispäivää edeltävän kuuden kuukauden aikana suoritettu sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista äitiys- tai vanhempainrahaa tai vastaavaa

16 a §

Korkoavustus

Tämän lain ja kumotun opintotukilain nojalla myönnettyjen opintolainojen erääntyneet korot voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista, jos tämän lain mukaisen opintolainan korkoja ei lisätä lainapääomaan 34 §:n nojalla tai kumotun opintotukilain mukaisen lainan saajalle ei ole maksettu opintotukea koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän viiden kuukauden aikana. Korkoavustuksen myöntäminen edellyttää, että lainansaaja on saanut veronalaista tuloa keskimäärin enintään 775 euroa kuukaudessa koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän neljän kuukauden aikana. Asevelvollisen

Voimassa oleva laki

etuutta toisesta Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen osapuolena olevasta maasta vähintään 50 arkipäivältä ja jos lainansaaja ei ole kyseisen lukukauden aikana saanut opintotukea tai aikuiskoulutustukea. Jos lainansaajan viimeisen opintorahan, aikuisopintorahan, aikuiskoulutustuen tai asumislisän saantikuukauden päättymisestä on ennen koron erääntymiskuukauden alkamista kulunut enemmän kuin 12 kuukautta, korkoa ei kuitenkaan makseta. Korot maksetaan valtion varoista lainansaajan hakemuksesta. Kansaneläkelaitos antaa tarkemmat ohjeet hakumenettelystä.

Ehdotus

palvelusaikana erääntyvät opintolainan korot maksetaan kuitenkin korkoavustuksen sijasta sotilasavustuslain (781/1993) mukaisena sotilasavustuksena.

Jos lainansaajalla on huollettavanaan omia alaikäisiä lapsia taikka lainansaajan luona asuvia hänen puolisonsa alaikäisiä lapsia, korkoavustuksen enimmäistuloraja on kuitenkin:

- 1) 895 euroa, jos lapsia on yksi;*
- 2) 930 euroa, jos lapsia on kaksi; ja*
- 3) 985 euroa, jos lapsia on kolme tai useampia.*

Tämän lain mukaisen opintolainan koron säännönmukaisella erääntymiskuukaudella tarkoitetaan kesäkuuta ja joulukuuta. Kumotun opintotukilain mukaisen opintolainan koron säännönmukaisella erääntymiskuukaudella tarkoitetaan maaliskuuta ja syyskuuta.

16 b §

Korkoavustuksen hakeminen ja maksaminen.

Korkoavustusta koskeva hakemus on toimitettava Kansaneläkelaitokselle viimeistään koron säännönmukaista erääntymiskuukautta lähinnä seuraavan kahden kalenterikuukauden aikana. Kansaneläkelaitos voi antaa hakumenettelystä tarkempia ohjeita. Hakemukseen on liitettävä selvitys pankin velkomasta korosta tai alkuperäinen tosite jo maksetusta korosta sekä muut mahdolliset Kansaneläkelaitoksen vaatimat selvitykset.

Korkoavustuksena maksetaan opintolainan erääntynyt korko ilmoituskuluineen. Korkoavustuksena ei makseta koronmaksun viivästymisestä aiheutuvaa viivästyskorkoa. Korkoavustuksena maksetaan korkeintaan

viiden vuosipuoliskon aikana erääntyvät korkoerät.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen.

Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Tulot otetaan huomioon mainitun ikärajan täyttämistä edeltävän kalenterikuukauden loppuun. Vanhempien tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen. *Jos opiskelijan vanhemmat ovat eronneet tai asuvat pysyvästi väliin rikkoutumisen vuoksi erillään, vain sen vanhemman tulot otetaan huomioon, jonka luona opiskelija asuu tai on viimeksi asunut. Jos opiskelija on alle 18-vuotias ja hän on vanhempansa ja tämän uuden aviopuolison yhteisessä kodissa huollettavana, myös uuden aviopuolison tulot otetaan huomioon.*

19 a §

Aviopuolison tulojen huomioon ottaminen asumislisää myönnettäessä

Opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen asumislisään, jos hänen aviopuolisonsa tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 15 200 euroa vuodessa. Asumislisää vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 680 euroa kohden 10 prosenttia.

Jos aviopuolisot eivät asu samassa asunnossa, puolison tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon.

22 §

19 a §

Puolison tulojen huomioon ottaminen asumislisää myönnettäessä

Opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen asumislisään, jos hänen puolionsa tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 15 200 euroa vuodessa. Asumislisää vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 680 euroa kohden 10 prosenttia.

Jos puoliset eivät asu samassa asunnossa, opiskelijan puolison tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon.

22 §

Veronalaiset tulot

Opiskelijan veronalaisella tulolla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, mitä tuloverolaissa (1535/1992) säädetään veronalaisesta pääomatulosta ja ansiotulosta. Tuensaajan ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen.

Hakijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä tarkoitettu tulo ja hänen aviopuolisonsa 19 a §:ssä tarkoitettu tulo otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ja aviopuolison ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen. Ulkomailla saatu tulo otetaan huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. Jos vanhempien tai aviopuolison taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa huomioon tukea myönnettäessä. Asetuksella säädetään, mitä olennaisella muutoksella tarkoitetaan ja miten ulkomailla saadut tulot selvitetään.

Siitä, mitä tässä laissa tarkoitetaan vanhemmalla, säädetään asetuksella.

Veronalaiset tulot

Opiskelijan veronalaisella tulolla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, mitä tuloverolaissa (1535/1992) säädetään veronalaisesta pääomatulosta ja ansiotulosta. *Opiskelijan* ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen.

Opiskelijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä tarkoitettu tulo ja hänen *puolisonsa* 19 a §:ssä tarkoitettu tulo otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ja *puolison* ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavanlainen tulo Suomessa saatuna olisi veronalainen. Ulkomailla saatu tulo otetaan huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. Jos vanhempien tai *puolison* taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa huomioon tukea myönnettäessä. Asetuksella säädetään, mitä olennaisella muutoksella tarkoitetaan ja miten ulkomailla saadut tulot selvitetään.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemuta

Opintotuki voidaan tarkistaa oppilaitoksen ilmoittaman lukuvuoden keston muutoksen perusteella ilman hakemusta.

28 §

Opintotuen periminen eräissä tapauksissa

Jos opiskelija on saanut opintorahaa,

28 §

Opintotuen periminen eräissä tapauksissa

Jos opiskelija on saanut opintorahaa,

aikuisopintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti 6 §:ssä tarkoitettua eläkettä, kuntoutusrahaa, ansionmenetykskorvausta, työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea tai työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea, kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun opintotuen takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

34 §

Valtiontakauksen voimassaolo

Valtiontakaus on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain opintotukeen oikeuttavien lukukausien aikana opintolainaan opintovuoden aikana erääntyvät korot.

aikuisopintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti 6 §:ssä tarkoitettua *etuutta*, Kansaneläkelaitos saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun opintotuen takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

34 §

Valtiontakauksen voimassaolo ja koron pääomitus

Valtiontakaus on voimassa enintään 30 vuotta ensimmäisen lainaerän nostamisesta. Valtiontakauksen voimassaolon edellytyksenä on, että luottolaitos lisää puolivuositain *opintolainan pääomaan vuosipuoliskon aikana erääntyvät korot siltä osin kuin korko ylittää yhden prosentin lainapääomasta niinä lukukausina, joilta lainansaaja saa opintotukea, sekä välittömästi tällaista lukukautta seuraavana lukukautena.* *Lainansaaja maksaa sen osan korosta, jota ei 1 momentin mukaisesti lisätä opintolainan pääomaan. Jos lainansaajan maksettavaksi tulevan koron määrä on vähemmän kuin 15 euroa, erääntyvä korko lisätään kuitenkin opintolainan pääomaan kokonaisuudessaan.*

51 §

Voimaantulo

Tällä lailla kumotaan:

2) 14 päivänä tammikuuta 1972 annettu opintotukilaki (28/72) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Opintotukilain 6—8 §:ää sovelletaan edelleen mainitun lain nojalla myönnettyihin opintolainoihin; sekä

2) 14 päivänä tammikuuta 1972 annettu opintotukilaki (28/1972) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Opintotukilain 6 §:ää, 7 §:n 1 ja 2 momenttia ja 8 §:ää sovelletaan edelleen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mainitun lain nojalla myönnettyihin opintolainoihin; sekä

56 §

Opintolainoja koskeva siirtymäsäännös

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyihin opintolainoihin sovelletaan edelleen mainitun kumotun lain 6—8 §:n säännöksiä sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa.

56 §

Opintolainoja koskeva siirtymäsäännös

Kumotun opintotukilain nojalla myönnettyihin opintolainoihin sovelletaan edelleen mainitun kumotun lain 6 §:n, 7 §:n 1 ja 2 momentin ja 8 §:n säännöksiä sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Lain 15 §:ää sovelletaan vasta lukuvuotta 2002—2003 koskeviin opintolainan valtiontakaushakemuksiin. Lain 16 a ja 16 b §:ää sovelletaan kumotun opintotukilain mukaisten opintolainojen osalta vasta 30 päivänä syyskuuta 2002 erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin. Kumotun opintotukilain 7 §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan vielä 31 päivänä maaliskuuta 2002 erääntyviä korkoja koskeviin korkoavustushakemuksiin. Tämän lain 34 §:ää sovelletaan opintolainan koron osittaisen pääomittamisen osalta vasta lukuvuodelle 2003—2004 myönnettäviin lainoihin.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

sotilasavustuslain 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä elokuuta 1993 annetun sotilasavustuslain (781/1993) 10 a §, sellaisena
kuin se on laissa 1266/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 a §

10 a §

Opintolainojen korot

Opintolainojen korot

Asevelvolliselle maksetaan
sotilasavustuksena
*korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta
annetun lain (111/92) ja opintotukilain
(65/94) mukaisten opintolainojen korot,*
jotka erääntyvät maksettaviksi
palvelusaikana tai sellaisen
kalenterikuukauden aikana, jolloin lainan
saajan palvelus päättyy edellyttäen, että
korjoja ei lisätä lainapääomaan
opintotukilain 34 §:n nojalla.

Asevelvolliselle maksetaan
sotilasavustuksena *kumotun opintotukilain
(28/1972) ja opintotukilain (65/1994)*
mukaisten opintolainojen korot, jotka
erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana tai
sellaisen kalenterikuukauden aikana, jolloin
lainansaajan palvelus päättyy, edellyttäen,
että korjoja ei lisätä lainapääomaan
opintotukilain 34 §:n nojalla.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
kesäkuuta 2002.*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.*